

ENERGETIKA

Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo za vse Evropejce

Evropska komisija je 26. februarja predstavila Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo za vse Evropejce, ki je ključni del dogovora o čisti industriji. Načrt vključuje ukrepe za kratkoročno znižanje računov za energijo, za pospešeno izvajanje nujno potrebnih strukturnih reform za zmanjšanje stroškov ter ukrepe za okrepitev energetskega sistema.

Andreja Čerče, GZS, Služba za okolje, podnebje in energijo

Ukrepi za cenovno dostopno energijo

Evropska komisija (EK) ugotavlja, da je Evropska unija (EU) na ključni prelomnici za svojo konkurenčnost, razogljičenje in varnost, zato je potrebno ukrepati. Strukturno visoki stroški energije škodujejo državljanom in podjetjem. Izzivi so jasni, prav tako tudi vloga Evropske unije pri njihovem reševanju. EK je kot odgovor na izzive cenovno dostopne energije predstavila Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo za vse Evropejce (Akcijski načrt). V njem je predstavljenih osem ukrepov za cenovno dostopno energijo, razdeljenih v štiri stebre, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje EK, držav članic in industrije:

- 1. Znižanje stroškov energije** (ukrepi: izboljšanje cenovne dostopnosti računov za električno energijo, znižanje stroškov oskrbe z električno energijo, izboljšanje trgov s plinom za pravične cene energije in energetska učinkovitost, doseganje prihrankov energije)
- 2. Dokončanje energetske unije** (ukrep: dokončanje energetske unije)
- 3. Privabljanje naložb in zagotavljanje izvedbe** (ukrep: tristranska pogodba za cenovno dostopno energijo za evropsko industrijo)
- 4. Pripravljenost na morebitne energetske krize** (ukrepa: varnost oskrbe za stabilnost cen in pripravljenost na cenovne krize)

Akcijski načrt, ki je ključni del dogovora o čisti industriji, naj ne bi prinesel olajšanja le gospodinjstvom, ki se soočajo z visokimi računi za energijo, temveč tudi industrijam, ki se spopadajo z visokimi proizvodnimi stroški, pri čemer se ocenjuje, da bodo skupni prihranki leta 2025 znašali 45 milijard EUR, do leta 2030 se bodo postopoma povečevali na do 130 milijard EUR in do leta 2040 na do 260 milijard EUR letnih prihrankov.

Računi za energijo so določeni s kombinacijo treh glavnih elementov: stroškov oskrbe z energijo (v povezavi s skupno ravno porabo), stroškov omrežja, trošarin in obdavčitve.

Medsebojno povezan energetski trg EU še ne predstavlja energetske unije.

Priporočila državam članicam za takojšnje ukrepanje

Akcijski načrt obravnava vse tri cenovne elemente računov za energijo, zlasti stroške oskrbe z energijo, omrežnine ter davke in dajatve, da bi bili čim bolj učinkoviti. **Države članice lahko sprejmejo takojšnje ukrepe**, kot je znižanje davkov za električno energijo, da bi odjemalcem zagotovile takojšnjo pomoč. Komisija bo državam članicam izdala **priporočilo o tem, kako učinkovito**

znižati ravni obdavčitve električne energije in kako najbolje izkoristiti obstoječe možnosti za znižanje davkov na nič za energetske intenzivne panoge in gospodinjstva. Komisija opozarja na obstoječo možnost, da države članice znižajo nacionalne davke in dajatve na računu za električno energijo v smeri najnižjih trošarinskih stopenj, predvidenih v direktivi o obdavčitvi energije (0,5 EUR/MWh za podjetja) in nižje stopnje DDV, ki jo dovoljujeta direktiva o DDV in direktiva Sveta o njeni spremembi (najmanj 5 %), odpravijo dajatve, ki niso povezane z energijo (kar je lahko vključeno neposredno v račun ali v omrežnino), ter prenesejo v splošni proračun dajatve, ki financirajo energetske politike (npr. prispevek za obnovljive vire in soproizvodnjo toplote in elektrike ter prispevki za učinkovito rabo). Komisija bo **s smernicami in oblikovanjem tarifnih metodologij za omrežnine** podprla znižanje stroškov energetskega sistema in potreb po naložbah v omrežje. Poleg tega bo akcijski načrt znižal stroške oskrbe z električno energijo. Komisija bo državam članicam zagotovila smernice za odpravo obstoječih ovir, da bodo lahko odjemalci prihranili pri računih za energijo, tako da bodo prešli na konkurenčnejšega dobavitelja ali svojo porabo preusmerili v čas nižjih cen.

Foto: Depositphotos

Predvidljivost in podpora poslovnim modelom

Prizadevala si bo za **zmanjšanje ovir** za energetske intenzivne panoge pri sklepanju **dolgoročnih pogodb o energiji** s podpiranjem nacionalnih ureditev in uvedbo orodij za zmanjševanje tveganja.

Akcijski načrt za **industrijo** uvaja koncept »**tristranske pogodbe za cenovno dostopno energijo**«, oblike sodelovanja med javnim sektorjem, vključno s finančnimi institucijami, industrijami, ki porabljajo energijo, in razvijalci čiste energije, da bi lahko ustvarili naložbeno okolje za podpro stroškovno učinkoviti proizvodnji energije, zanesljivo oskrbo z energijo in dolgoročno gospodarsko rast za vse deležnike. Te pogodbe prinašajo predvidljivost in podporo poslovnim modelom.

Komisija bo še naprej podpirala države članice pri nadaljnjem **pospeševanju postopkov za izdajo dovoljenj**. Kot del svežnja o evropskem omrežju bo predložila novo zakonodajo za pospešitev izdajanja dovoljenj za omrežja, shranjevanje in obnovljive vire energije in povečala prožnost s pojasnitvijo zahtev glede **državne pomoči za sisteme prožnosti** brez fosilnih goriv, ter sprejela nova pravila o prilagajanju odjema, da bi zagotovila, da bodo lahko odjemalci v celoti finančno izkoristili to prožnost in da se bo energija uporabljala, ko bo cenejša.

V sodelovanju z Evropsko investicijsko banko (EIB) bo Komisija **preučila možnost vzpostavitve jamstvene sheme** za podporo modelom financiranja, ki zmanjšujejo začetne stroške za storitve energetske učinkovitosti. Posodobila bo pravila o okoljsko primerni zasnovi in označevanju z energijskimi nalepkami, kar prav tako ustvari več prihrankov za evropske potrošnike.

V kakšni meri je Evropska unija tudi energetska unija?

Komisija je **ustanovila projektno skupino za notranji trg s plinom**, da bi temeljito pregledala trge z zemeljskim plinom v EU in po potrebi sprejela ukrepe za zagotovitev njihovega optimalnega delovanja. Komisija predlaga združevanje povpraševanja za podjetja iz EU, ki sklepajo pogodbe o dobavi v obratih za utekočinjen zemeljski plin (UZP) po vsem svetu in opsijske pogodbe o dobavi UZP z zanesljivimi proizvajalci UZP.

EU je vzpostavila močan, medsebojno povezan energetski trg, vendar še ni prava energetska unija. Ob **zasledovanju cilja dokončanja energetske unije** bo Komisija ustanovila projektno skupino za energetske unije, objavila belo knjigo o poglobljenem povezovanju trgov z električno energijo, pregledala uredbe o upravljanju energetske unije, predstavila strategijo naložb v čisto energijo in

posodobljen jedrski ponazoritveni program (PINC) in predstavila akcijski načrt za elektrifikacijo, strateški načrt za digitalizacijo ter strategijo za ogrevanje in hlajenje.

Za odpornost na zunanje cenovne šoke Akcijski načrt bo pripomogel k **večji odpornosti energetskega sistema EU na zunanje cenovne šoke** s povečanim deležem domačih obnovljivih virov energije, bolj integriranimi trgi in bolj nadzorovanimi trgi plina. Varnost oskrbe je ključnega pomena za zagotavljanje stabilnih cen. Komisija bo posodobila okvir EU za zanesljivo oskrbo z energijo, da bi obravnavala nove grožnje, kot so kibernetični napadi, sabotaža kritične infrastrukture in tveganja zaradi odvisnosti od uvoza. Prav tako bo okrepila **pripravljenost na morebitne cenovne krize** – med drugim tako, da bo državam članicam izdala smernice o tem, kako nagraditi potrošnike, da zmanjšajo porabo ob konicah in ohranijo račune za energijo pod nadzorom.

Akcijski načrt EK prinaša ukrepe za reševanje strukturnih izzivov, ki povečujejo stroške energije v EU.

Ta akcijski načrt za cenovno dostopno energijo, ki ga vodi kompas za konkurenčnost in podpira čisti industrijski dogovor, po mnenju EK omogoča, da EU gradi na svojih prednostih, da bo lahko izkoristila pravo vrednost energetske unije in ponovno potrdila zavezanost EU vključujočemu energetskemu prehodu, v katerem noben posameznik ali skupnost ne bi smela biti zapostavljena. Predvsem pa predlaga ukrepe za **reševanje strukturnih izzivov, ki povečujejo stroške energije v EU**, zlasti odvisnosti Evrope od uvoza fosilnih goriv in pomanjkanja popolne integracije elektroenergetskega sistema. Načrt temelji na nedavni reformi zasnove trga z električno energijo, načrtu REPowerEU, sektorskih načrtih za vetrno in sončno energijo ter omrežja in revidirani energetski in podnebni zakonodaji v okviru svežnja »Fit for 55«. ■